

Nationalspråksnämndens utlåtande om förslaget till utveckling av nätverket av tjänster i enlighet med servicestrategin

Nationalspråksnämnden ger följande utlåtande:

Om de språkliga rättigheterna stadgas bland annat i Finlands grundlag, hälso-och sjukvårdslagen, lagen om patientens ställning och rättigheter samt i språklagen. Innan beslut som kan ha inverkan på tillgången till svensk eller finsk service fattas ska **alltid de språkliga konsekvenserna bedömas**.

Nämnden vill uttrycka sin oro över att de språkliga konsekvenserna inte nämns i de uppskattade konsekvenserna av förslaget. Ett förslag där även de språkliga konsekvenserna beaktats krävs på hela servicenätverket. Nämnden ber om en bedömning av de språkliga konsekvenserna som grund för fortsatt beslutsfattande.

Rätten till service på svenska för de som har svenska som modersmål eller på det språk som klienten/patienten valt (finska eller svenska), får inte leda till oskäligt lång väg till tjänsterna.

Konsekvenserna av de språkliga rättigheterna ska beaktas vid utvecklandet av servicen. Enligt justitieministeriets anvisning för bedömning av språkliga konsekvenser (46/2016) ska det säkerställas att de som hör till den mindre språkgruppen inte drabbas av oönskade konsekvenser i högre grad än andra. Om exempelvis avståndet till tjänsterna ökar, kan även kvaliteten på den språkliga servicen försämrans.

Tryggandet av språklig jämlikhet kan förutsätta positiv särbehandling. Enligt 9 § i diskrimineringslagen (1325/2014) är sådan proportionerlig särbehandling som

syftar till att främja faktisk likabehandling eller att förhindra eller undanröja olägenheter som beror på diskriminering inte diskriminering.

Att de språkliga rättigheterna förverkligas är också en förutsättning för att övriga rättigheter förverkligas, som patientens självbestämmanderätt och rätt till information. Utredningar visar också att patientens möjlighet att använda sitt språk har en stor betydelse för vårdupplevelsen.

En plan för digitala tjänster bör utvecklas så att den utvecklas samtidigt på svenska och finska.

Sjukhustjänster på bägge nationalspråken bör säkerställas i vårt välfärdsområde.

Då det gäller Raseborgs sjukhus och dess funktion som nätverksbaserat kompetenscenter med uppgift att bl.a. stödja de språkliga rättigheterna bör centret inkludera verksamhet som både möjliggör upprätthållandet samt utveckling av substanskunnandet.

När man organiserar åldringars och handikappades boendeservice är det särskilt viktigt att organisera servicen på så sätt att åldringarna och de handikappade får bo med andra som talar deras eget språk samt att också personalen behärskar språket.

Inom all service inom välfärdsområdet, social- och hälsovård samt inom räddningstjänster och tjänster inom den prehospitla akutsjukvården bör säkerställandet av tvåspråkig personal garanteras.

När förvaltningen organiseras ska det eftersträvas en sådan områdesindelning att den finskspråkiga och den svenskspråkiga befolkningens möjligheter att erhålla tjänster på det egna språket tillgodoses enligt lika grunder.

De språkliga rättigheterna gäller alla. Åldringar, handikappade och barn är särskilt utsatta.

Det är viktigt att värna om personalen och att inse att man inte kan räkna med att personalen flyttar efter arbete till annan ort utan hittar andra sysselsättningsalternativ vilket innebär en ytterligare minskning av hälsovårds- och socialarbetskraften, framför allt den svenskspråkiga. Förverkligandet av de språkliga rättigheterna äventyras således.

Nationalspråksnämnden 10.4.2024 § 17